

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 304/2010-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. augusta 2010 predbežne prerokoval sťažnosť M. L., B., zastúpenej advokátkou JUDr. M. L., B., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 21 ods. 1 a 3 v spojení s čl. 41 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. februára 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo/213/2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. L. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. júna 2010 doručená sťažnosť M. L. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na nedotknuteľnosť obydlia podľa čl. 21 ods. 1 a 3 ústavy v spojení so základným

právom na ochranu manželstva, rodičovstva a rodiny a ochranu detí a mladistvých podľa čl. 41 ods. 1 ústavy postupom a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 24. februára 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo/213/2008.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že «K porušeniu ústavných práv došlo v dôsledku toho, že Najvyšší súd rozhodol v danej veci tak, že zamietol dovolanie navrhovateľky (v predmetnom spore bola odporkyňa) a potvrdil rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave č. 4Co 495/200t'-221, na základe ktorého je navrhovateľka povinná vypratať byt č. 26 na Račianskej ulici č. 91, ktorého nájom bol predmetom sporu, a to bez zabezpečenia bytovej náhrady.

Následne po tomto konečnom rozhodnutí, ale aj niekoľkokrát pred tým, vyzval prenajímateľ predmetného bytu – M. B. na vypratanie predmetného bytu. Sťažovateľka však nemá nijakú inú možnosť bývania. Ak by bola nútená byt vypratať, ocitla by sa spolu s maloletou dcérou na ulici.

Prenajímateľ sa síce prezentoval (prípis zo dňa 15.04.2010, doručený ÚS SR) ponukou na poskytnutie bytu, avšak až po oznámení, že sťažovateľka sa obracia s touto sťažnosťou na Ústavný súd...

Porušenie svojich práv sťažovateľka vidí v tom, že v celom procese ktorého završením je napadnuté rozhodnutie, jej nebola poskytnutá ochrana súkromia a rodinného života a najmä bol vykonaný zásah do jej obydľia, na ktoré je odkázaná.

Súd rozhodol, že bez akejkoľvek bytovej náhrady sa má sťažovateľka z predmetného bytu vysťahovať, a to aj napriek tomu, že byt dlhodobo užívala so súhlasom a vedomím správcu a prenajímateľa.

Je nevyhnutné podotknúť, že sťažovateľka je osamelá matka a vychováva maloletú dcéru, Ch. L., nar. ... Maloletá dcéra sťažovateľky je podľa testovania špecializovaného ústavu nadpriemerne nadané dieťa. Matka sa o ňu síce sama, ale príkladne stará. Prioritou matky je predovšetkým zabezpečiť pre maloletú nerušený a pokojný vývoj v prostredí,

v ktorom sa narodila a vyrastala. Byt, v ktorom sťažovateľka býva je síce skromné, čo do rozlohy, avšak v bezpečnej lokalite mesta Bratislavy. V tejto lokalite bola aj maloletá prijatá od septembra 2010 do základnej školy.

Vo svojom tvrdení sťažovateľka poukazuje na nález... č. ÚS 13/00...

V uvedenom prípade sa jednalo o takmer totožnú vec... a to tým, že súd rozhodol o tom, že byt v ktorom daná účastníčka dlhodobo bývala a riadne platila nájom, má vypratať a síce z dôvodu, že na základe príslušných zákonných ustanovení jej k predmetnému bytu nevznikol nájom, a teda jej prítomnosť je bez právneho dôvodu...

Ústavný súd v danej veci dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie súdu o povinnosti účastníčky vypratať byt, je takým zásahom do jej práv na ochranu súkromného a rodinného života a obydlia, ktorý sa nezakladá na relevantných a dostatočných dôvodoch a z tohto dôvodu ho nepokladal za oprávnený zásah. Pri rozhodovaní bral osobitný zreteľ na ochranu práv v zmysle čl. 41 ods. 1 ústavy a síce zvýšenú ochranu detí a mladistvých, nakoľko účastníčka v čase sporu vychovávala maloleté dieťa. Nález ústavného súdu sa ďalej odvoláva na svoju inú judikatúru (č. ÚS 7/1999)...

Právny spor bol začatý na podnet navrhovateľa, M. B., proti odporkyni,... a síce vo veci ochrany vlastníckeho práva k bytu a o vzájomnom návrhu odporkyne o určenie nájomcu bytu.

Odporkyňa predmetný byt začala užívať v roku 1991 tvoriac spoločnú domácnosť s jeho pôvodným nájomcom, T. S., ktorý takto vedenú spoločnú domácnosť trvalo opustil v auguste roku 1992.

Pôvodný nájomca užíval byt ako služobný a takýto charakter byt stratil až ku dňu 30.12.1992. Dispozičné právo k bytu mala O. B. ktorá dňa 30.07.1992 udelila odporkyni súhlas k užívaniu bytu, pričom potvrdením V. B. zo dňa 30.08.1992 bol byt pridelený do užívania odporkyne. Po zmene charakteru bytu zo služobného na obecný, sa vlastníkom bytu stal navrhovateľ (M. B.), ktorý odporkyňu naďalej rešpektoval ako užívateľku a nájomkyňu bytu. Uvedené dokazuje aj korešpondencia týkajúca sa plnenia nájomných povinností zasielaná navrhovateľom na meno odporkyne, zasielané zmenové lístky k evidenčnému listu s uvedením odporkyne ako jedinej užívateľky bytu, ako aj výzva zaslaná odporkyni k odkúpeniu predmetného bytu. Odporkyňa plnila všetky povinnosti súvisiace s

nájomom a tento stav trval až do roku 1997, kedy sa navrhovateľ začal domáhať vypratania bytu a to z titulu neoprávneného užívania.

Nakoľko však neuviedol nič, čo by svedčilo jeho tvrdeniu, súd jeho návrh zamietol. Súd v odôvodnení uvedeného rozhodnutia zo dňa 12.11.2001 uviedol, že nájom k predmetnému bytu vznikol konkludentne a to na základe konania navrhovateľa, ktorým po celý čas s odporkyňou konal ako s nájomcom bytu, citujem: Na základe vykonaného dokazovania je súd (toho názoru, že medzi účastníkmi konania došlo v r. 1992 ku konkludentnému vzniku nájomného vzťahu, uzavretého, vychádzajúc z ust. § 686 Obč. zák. na dobu neurčitú. Vzájomný návrh odporkyne, ktorým sa domáhala určenia, že nájomcom bytu špecifikovanom vo výroku, vyhodnotil preto za dôvodný a v plnom rozsahu mu vyhovel..."(6C 173/97-136)...

Navrhovateľ, m. B. podal voči rozhodnutiu Okresného súdu odvolanie...

Krajský súd vydal rozhodnutie dňa 12.11.2003, ktorým pôvodné rozhodnutie zmenil tak, že odporkyňa, M. L. zaviazal na vypratanie uvedeného bytu č. 26 v B., a to bez bytovej náhrady, do 6 mesiacov od právoplatnosti...

Odporkyňa, M. L. využila právo na mimoriadny opravný prostriedok...

Najvyšší súd rozhodnutím zo dňa 01.08.2005 rozhodnutie Krajského súdu zrušil a vrátil vec... na ďalšie konanie...

Konanie pokračovalo po vrátení na Krajský súd Bratislave pod č. 4Co 495/05-221, v ktorom uvedený súd rozsudkom zo dňa 08.11.2006 zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa a rozhodol, že odporkyňa M. L. je povinná vypratať byt, ktorého nájom bol predmetom sporu, tento krát však v lehote 15 dní od právoplatnosti a to bez zabezpečenia bytovej náhrady. V tomto prípade súd danú vec opäť posúdil odlišne, čo vnára do celej veci istú dávku právnej neistoty.

Odporkyňa opätovne využila právo na mimoriadny opravný prostriedok a podala voči rozhodnutiu Krajského súdu dovolanie...

Najvyšší súd v tomto prípade dal za pravdu odvolaciemu súdu a stotožnil sa s jeho právnym názorom, v ktorom dospel k tomu že u odporkyne nevzniklo právo nájmu k predmetnému bytu. Dovolanie odporkyne zhodnotil ako nedôvodné a jej návrh zamietol bez ďalšej možnosti opravného prostriedku...

Sťažovateľka sa domnieva, že „Slovenská republika prostredníctvom svojich orgánov verejnej moci porušila jej právo na súkromie, ochranu obydlia a taktiež poukazuje na to, že nebola poskytnutá osobitná ochrana pre jej maloletú dcéru, ktorú v danom byte vychováva, tak ako jej to zaručuje Ústava Slovenskej republiky.

Porušené boli ústavné práva sťažovateľky podľa čl. 19 ods. 2 o ochrane súkromného a rodinného života, čl. 21 ods. 1 a 3 o ochrane obydlia pred neoprávneným zásahom a čl. 41 ods. 1 o osobitnej ochrane detí a mladistvých.“

Na základe uvedeného právna zástupkyňa sťažovateľky navrhla, aby ústavný súd Slovenskej republiky takto rozhodol:

„1. Podľa § 25 ods. 3 Zákona č. 38/1993 Z. z., po predbežnom prerokovaní tento návrh prijal na konanie..

2. Konal a rozhodol v zmysle čl. 127 ods. (1) a (2) Ústavy Slovenskej republiky;

3. Podľa § 52 ods. (2) Zákona č. 38/1993 Z. z. vydal dočasné opatrenie o odklade vykonateľnosti napadnutého právoplatného rozhodnutia;

4. V zmysle § 56 ods. (2) spolu s ods. (6) Zákona č. 38/1993 Z. z. rozhodol o zrušení napadnutého rozhodnutia ktorým boli porušené uvedené ústavné práva a zaviazal orgán ktorý rozhodnutie vydal na opätovné konanie vo veci s rešpektovaním názoru ústavného súdu...

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu

Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov z hľadiska svojvoľnosti, arbitrárnosti rozhodnutia, resp. jeho odôvodnenia.

Ústavný súd preto preskúmal dôvody sťažnosti v naznačenom smere a zistil, že rozsudok najvyššieho súdu spĺňa všetky zákonné náležitosti, zrozumiteľne a jasne dáva odpoveď na všetky podstatné otázky, ktoré súvisia s rozhodnutím vo veci samej.

Zo záverov rozsudku najvyššieho súdu okrem iného vyplýva, že *„najvyšší súd v právnej veci navrhovateľa M. B...., proti odporkyni M. L.... o vypratanie bytu a o vzájomnom návrhu odporkyne na určenie nájomcu bytu, o dovolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 8. novembra 2006 sp. zn. 4 Co 495/2005, rozhodol tak, že ho zamietol“*.

V odôvodnení rozhodnutia okrem iného uviedol:

„Vzhľadom na viazanosť dovolacieho súdu uplatneným dovolacím dôvodom, predmetom dovolacieho prieskumu bolo posúdenie vzniku nájomného pomeru k bytu dohodou medzi navrhovateľom a odporkyňou.

Podľa § 34 Občianskeho zákonníka je právny úkon prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv alebo povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú.

Prejav vôle sa môže urobiť konaním alebo opomenutím, môže sa stať výslovne alebo iným spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti o tom, čo chcel účastník prejavovať (§ 35 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Z ustanovenia § 685 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že nájom bytu vzniká nájomnou zmluvou, ktorou prenajímateľ prenecháva nájomcovi za nájomné byt do užívania, a to buď na dobu určitú, alebo bez určenia doby užívania, nájomná zmluva spravidla obsahuje aj popis príslušenstva a opis stavu bytu.

Podľa ustanovenia § 686 ods. 1 Občianskeho zákonníka nájomná zmluva musí obsahovať označenie predmetu a rozsahu užívania, výšku nájomného a výšku úhrady za plnenie spojené s užívaním bytu alebo spôsob ich výpočtu. Mala by obsahovať aj opis príslušenstva a opis stavu bytu. Ak sa nájomná zmluva neuzavrela písomne, vyhotoví sa o jej obsahu zápisnica.

V danom prípade odvolací súd dospel k správne právnemu záveru o tom, že medzi navrhovateľom a odporkyňou nedošlo k vzniku nájomného vzťahu k predmetnému bytu.

Vyriešenie otázky existencie tohto nájomného vzťahu odvolací súd správne posudzoval z dôvodu, že jej vyriešenie bolo základným predpokladom rozhodovania o žalobe na vypratanie bytu a o vzájomnom návrhu odporkyne na určenie nájomcu bytu.

Vzhľadom k tej skutočnosti, že odporkyňa nepredložila písomnú formu nájomnej zmluvy, skúmal, či k vzniku nájmu bytu neprišlo iným spôsobom (konkludentným), nevzbudzujúcim pochybnosti, že k uzavretiu nájomnej zmluvy došlo. Dospel k správne právnemu záveru spočívajúcemu v tom, že k vzniku nájmu sporného bytu nedošlo a preto ani odporkyni netrvá nájomný pomer.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na tú skutočnosť, že prejavy vôle smerujúce k uzavretiu nájomnej zmluvy museli byť urobené spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosť o tom, čo chceli účastníci konania prejaviť (§ 35 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Záver o uzavretí zmluvy o nájme bytu konkludentným spôsobom preto nevyhnutne predpokladá, že tu bol daný konkludentný prejav vôle smerujúci k uzavretiu zmluvy o nájme bytu ako na strane prenajímateľa, tak aj na strane nájomcu. V tomto smere iba samotné presvedčenie odporkyne o tom, že sa k nej navrhovateľ správal ako k nájomníčke v kontexte s vyjadrením navrhovateľa a vykonaným dokazovaním vyplývajúcim z obsahu spisu neumožňuje záver o zhodne prejavenej vôli prenajímateľa a žalobkyne.

Dovolací súd sa stotožňuje s právnym názorom odvolacieho súdu, ktorý dospel k záveru o tom, že nedošlo k vzniku práva nájmu predmetného bytu a v podrobnostiach odkazuje na dôvody, obsiahnuté v podrobnom odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu.

Z uvedeného vyplýva, že dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. nie je daný a keďže neboli zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 O.s.p., ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie odporkyne proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým zmenil výrok súdu prvého stupňa, podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.“

Po preskúmaní takto koncipovaného rozhodnutia a spisu okresného súdu, ktorý mu bol predložený k previerke 12. júla 2010, je ústavný súd toho názoru, že najvyšší súd sa dovolacími námietkami sťažovateľky zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že sťažovateľka v tomto konaní dostala odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu.

V tejto súvislosti už ústavný súd uviedol, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Iný právny názor sťažovateľky nemôže byť dôvodom na zmenu rozhodnutia najvyššieho súdu (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05).

Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého rozhodnutia, ktoré sú dostatočne odôvodnené a majú oporu vo vykonanom dokazovaní. Pretože namietané rozhodnutie najvyššieho súdu nevykazuje znaky svojvôle a je dostatočne odôvodnené na základe jeho vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ústavný súd nie je oprávnený ani povinný tieto postupy a hodnotenia nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98, III. ÚS 209/04) a v tejto situácii nemá dôvod zasiahnuť do jeho právneho názoru.

Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor odvolacieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad dovolacím súdom takéto nedostatky nevykazuje, a pretože ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 213/2008 a namietaným porušením základných práv sťažovateľky podľa čl. 19 ods. 2, čl. 21 ods. 1 a 3 v spojení s čl. 41 ods. 1 ústavy, odmietol jej sťažnosť po jej predbežnom prerokovaní ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Nad rámec k tomu tiež uvádza, že odkaz na judikatúru ústavného súdu, že v obdobnom prípade (uvádza sp. zn. ÚS 13/00, správne I. ÚS 13/00, pozn.) ústavný súd rozhodol o porušení označených práv inej sťažovateľky (tá bývala u svojho otca), nie je správny, pretože skutkové a právne okolnosti daného prípadu boli od začiatku podstatne odlišné od prípadu sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2010